

Diagnoza potencjału kulturotwórczego miasta Terespol

Wykonawca: Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych SocLab
na zlecenie Miejskiego Ośrodka Kultury w Terespolu

Autorzy: Agnieszka Maszkowska, Grzegorz Jemieljańczuk

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Dom Kultury+ „Inicjatywy lokalne 2018

Spis treści

Wstęp	3
Podstawowe informacje.....	4
Badania	5
Ogólne słabe i mocne strony miasta	7
Więzi lokalne	11
Preferencje spędzania czasu wolnego.....	12
Ocena wydarzeń kulturalnych	14
Ocena działalności Miejskiego Ośrodka Kultury w Terespolu	16
Promocja wydarzeń kulturalnych	25
Wnioski i rekomendacje	28

Wstęp

Prezentujemy Państwu publikację przedstawiającą wyniki badania, którego celem było zidentyfikowanie potencjału kulturotwórczego w społeczności lokalnej miasta Terespol. Przeprowadzenie badania było ważną częścią realizowanego przez Miejski Ośrodek Kultury w Terespolu programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2018, finansowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Badanie zostało przeprowadzone w kwietniu 2018 roku. Autorzy wyrażają nadzieję, że publikacja ta pomoże optymalizować lokalne działania kulturalne, a Miejski Ośrodek Kultury otrzyma wskazówki do systematycznego rozwijania uczestnictwa w kulturze, skutkującego wzrostem zaangażowania społeczności lokalnej w działania kulturalne, oraz odkrywania i wspierania istniejącego w niej kapitału kulturotwórczego i zachęcania mieszkańców do realizacji własnych pomysłów.

W celu zdiagnozowania obecnego stanu kultury w mieście Terespol, zespół badawczy wykorzystał kilka metod i technik badawczych – zarówno ilościowych, jak też jakościowych. Główną metodę badawczą stanowiły wywiady kwestionariuszowe, których celem było zebranie danych na temat oceny oferty kulturalnej oraz infrastruktury, sposobów spędzania wolnego czasu przez mieszkańców oraz oczekiwań w stosunku do organizatorów wydarzeń kulturalnych i decydentów.

Wywiady kwestionariuszowe w formie papierowej zostały przeprowadzone wśród 178 mieszkańców miasta. Ponadto, zespół badawczy wykorzystał także bardziej elastyczne techniki jakościowe. Przeprowadzone zostały spotkania animacyjno-warsztatowe z dwiema grupami młodzieży – gimnazjalną oraz licealną. Łącznie wzięło w nich udział około 28 osób. Odbył się również zogniskowany wywiad grupowy z przedstawicielami środowisk zajmujących się działalnością kulturalną w mieście Terespol – organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i grup nieformalnych. Podczas tych spotkań analizowano zasoby i potencjały miasta oraz dyskutowano nad pomysłami lepszego wykorzystania obecnych w miejscowości potencjałów do rozwoju oferty kulturalnej.

Poniżej zostaną zaprezentowane wyniki badań. Całość kończą zebrane, najważniejsze wnioski i autorskie rekomendacje.

Podstawowe informacje

Terespol jest niewielkim, bo liczącym około 5700 mieszkańców, miastem położonym przy granicy polsko-białoruskiej, w północnej części województwa lubelskiego, w powiecie bialskim. W obrębie miasta zlokalizowane są przejścia graniczne: drogowe i kolejowe. Wzdłuż miasta przebiega międzynarodowa trasa komunikacyjna E30, łącząca zachodnią i wschodnią część Europy.

Działalność gospodarcza mieszkańców miasta oparta jest przede wszystkim na handlu i usługach, ukierunkowanych głównie na obsługę ruchu przygranicznego.

Władzę lokalną w mieście pełni Urząd Miasta na czele z Burmistrzem oraz Rada Miasta. Od kilku lat w mieście z powodzeniem wykorzystywane są środki unijne na realizację wielu zadań m.in. w zakresie rewitalizacji miasta, remontu ulic i chodników, przebudowy obiektów szkolnych, budowy sieci wodno-kanalizacyjnej, wspierania działalności organizacji pozarządowych, a ostatnio inwestycji w odnawialne źródła energii i przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.

Terespol zamieszkują przedstawiciele kilku wyznań: rzymskokatolickiego (zdecydowana większość mieszkańców), prawosławnego, zielonoświątkowego.

W mieście funkcjonuje Miejski Ośrodek Kultury, w którym swoją siedzibę mają m.in.: Zespół Tańca Nowoczesnego FLESZ, Pracownia plastyczna, Pracownia ceramiczna, Pracownia tkacka, Klub Seniora Srebrny Włos, Klub Szachowy MOK Debiut Terespol, Klub „Zorza”, Szkoła Języka Angielskiego oraz klub sportowy MULKS ZIRVE Terespol. W MOK spotykają się także inne grupy, w tym redakcja pisma Goniec Terespolski. Ośrodek współpracuje z instytucjami: szkoły, MOPS, biblioteka i organizacjami: Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Miejskiej Terespol, Stowarzyszenie Bugowiaki, Stowarzyszenie Podlasie i grupami nieformalnymi: Koło Miłośników Fortyfikacji i Historii, Terespolskie Studio Filmowe, klub mam MAMY CZAS oraz firmami prywatnymi, funkcjonującymi na terenie miasta.

Prowadzone są w MOK stałe zajęcia: taneczne, plastyczne, tkackie, muzyczne, szachowe, a także zajęcia typowo sportowe: piłkarskie, podnoszenia ciężarów i taekwondo. Prowadzona jest też od początku 2018 r. sekcja rugby UNIA Brześć/Terespol.

Struktura zatrudnionych osób w MOK: dyrektor, instruktor ds. organizacji, promocji i pozyskiwania funduszy zewnętrznych, instruktor plastyki, księgowa, instruktor tkactwa, dwie sprzątaczkę, instruktor piłki nożnej oraz współpracujący: instruktorka tańca, instruktorka języka

angielskiego, instruktor muzyki, instruktor podnoszenia ciężarów, instruktor taekwondo. MOK korzysta również ze wsparcia stażystów skierowanych przez Urząd Pracy oraz praktykantów z Państwowej Szkoły Wyższej w Białej Podlaskiej.

MOK dysponuje typowo sportową infrastrukturą, w skład której wchodzi: hala sportowa, kompleks boisk sportowych „Orlik”, siłownia oraz szatnie z natryskami. Z infrastruktury korzysta Klub Piłkarski Granica Terespol. Ośrodek nie posiada jednak infrastruktury odpowiedniej do realizacji zajęć kulturalnych - plastycznych, muzycznych czy teatralnych.

Ośrodek jest organizatorem i partnerem imprez kulturalnych i sportowych, zrzeszających sympatyków różnego rodzaju form kultury i sportu np.: Międzynarodowy Festiwal Kolęd Wschodniosłowiańskich, Festyn „Niedziela w Terespolu”, Koncert Noworoczny, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Przegląd Zespołów Tanecznych, Przegląd Poezji Śpiewanej, Dzień Dziecka, Bieg Przyjaźni Terespol-Brześć, Szachowe Grand Prix, turniej w podnoszeniu ciężarów, rozgrywki piłki nożnej, koncerty muzyki młodzieżowej, kino niezależne i wiele innych.

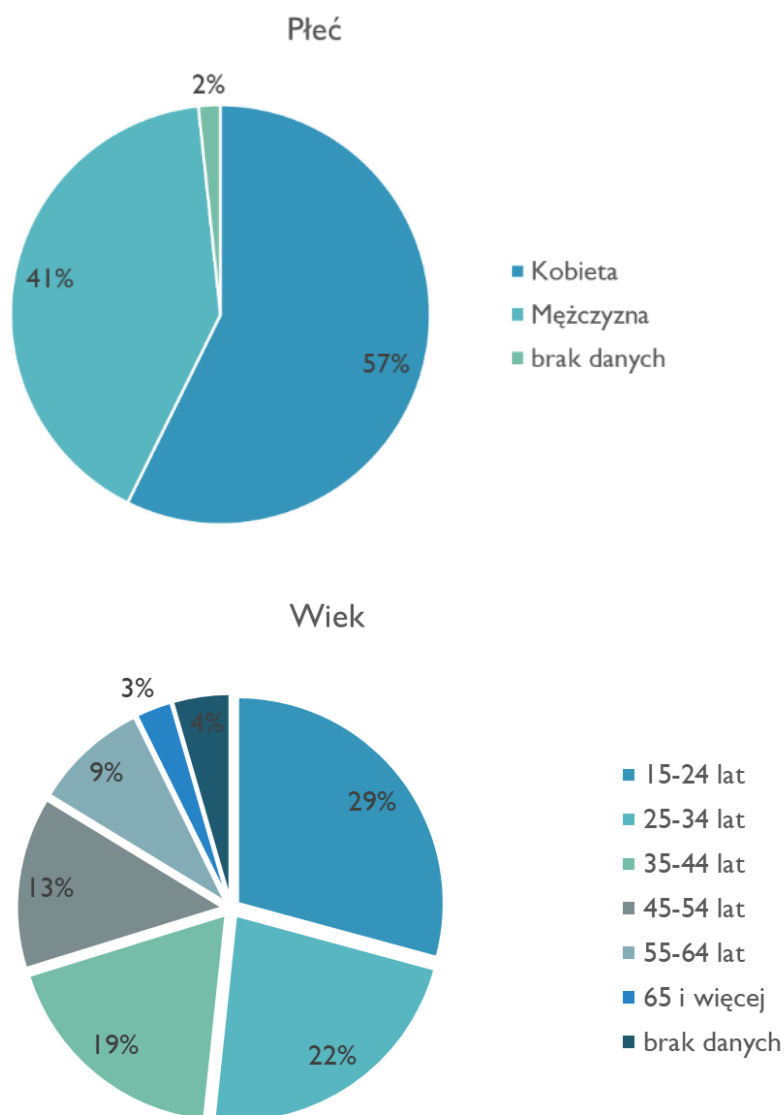
Ośrodek jest uczestnikiem wieloletniego programu Dom Kultury+, realizowanego przez Narodowe Centrum Kultury, którego celem jest poszerzenie dostępu do kultury, stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi współpracy, komunikacji, pobudzenie aktywności obywatelskiej w przestrzeni kultury, wykreowanie warunków sprzyjających nowoczesnej edukacji kulturalnej i artystycznej.

Badania

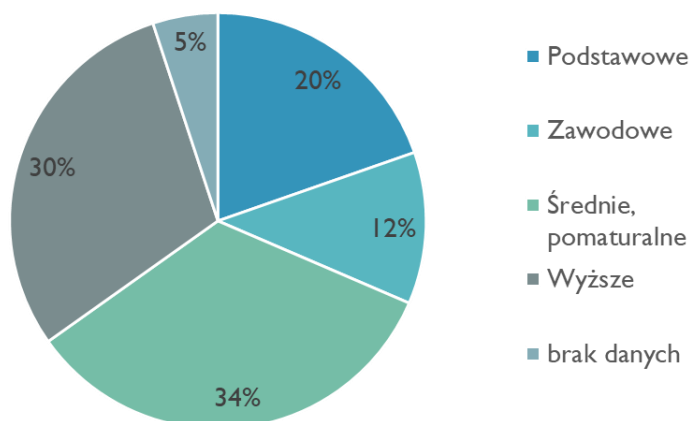
Ważną częścią badania był wywiad kwestionariuszowy przeprowadzony wśród mieszkańców miasta. Ankieta została opracowana przez zespół Miejskiego Ośrodka Kultury. Za przeprowadzenie wywiadów odpowiedzialni byli wolontariusze – 22 osoby, którzy zostali odpowiednio przeszkoleni. Ankieterzy byli proszeni o dobór respondentów tak, by każda grupa wiekowa miała swoją reprezentację, a także by zachowany był proporcjonalny podział na płeć. Wyniki badania stanowią ilustrację opinii i postaw tej części mieszkańców, która wyraziła wolę wzięcia udziału w badaniu. Badanie przeprowadzono w kwietniu 2018 roku, w tym czasie uzyskano 178 wypełnionych kwestionariuszy.

W strukturze badanych nieznacznie przeważają kobiety – stanowią one 57% ogólnej liczby respondentów. Analizując wiek badanych trzeba podkreślić, że w stosunku do rzeczywistej struktury populacji Terespoła, nadreprezentowana jest młodzież (15-24 lata), stanowiąc 29% ogółu respondentów. Według danych GUS za 2016 rok młodzież w tym przedziale wiekowym stanowiła 13% mieszkańców miasta. Biorąc pod uwagę, że w grupie badanych dużo jest młodzieży, nie dziwi fakt, że aż 20% ogółu respondentów deklaruje wykształcenie podstawowe. Dość liczna jest także grupa dorosłych między 25 a 34 rokiem życia – 22%. W badaniu uczestniczyło natomiast stosunkowo niewiele osób starszych – 12% osób po 55 roku życia. Zauważalny jest wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym – 30%. Większość badanych deklaruje, że żyje im się bardzo dobrze (17%) i raczej dobrze (44%), zaś 30% określa swoją sytuację jako średnią. Szczegółową charakterystykę badanych przedstawiają wykresy poniżej.

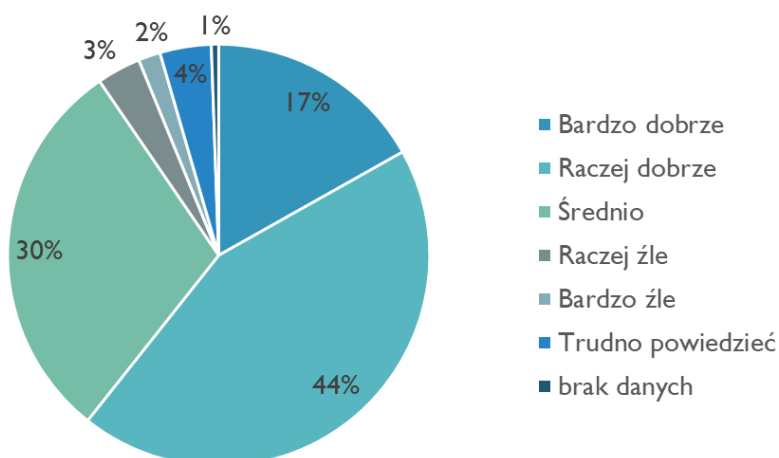
Wykresy 1-4. Płeć, wiek, wykształcenie i poziom życia badanych.

Wykształcenie

Poziom życia

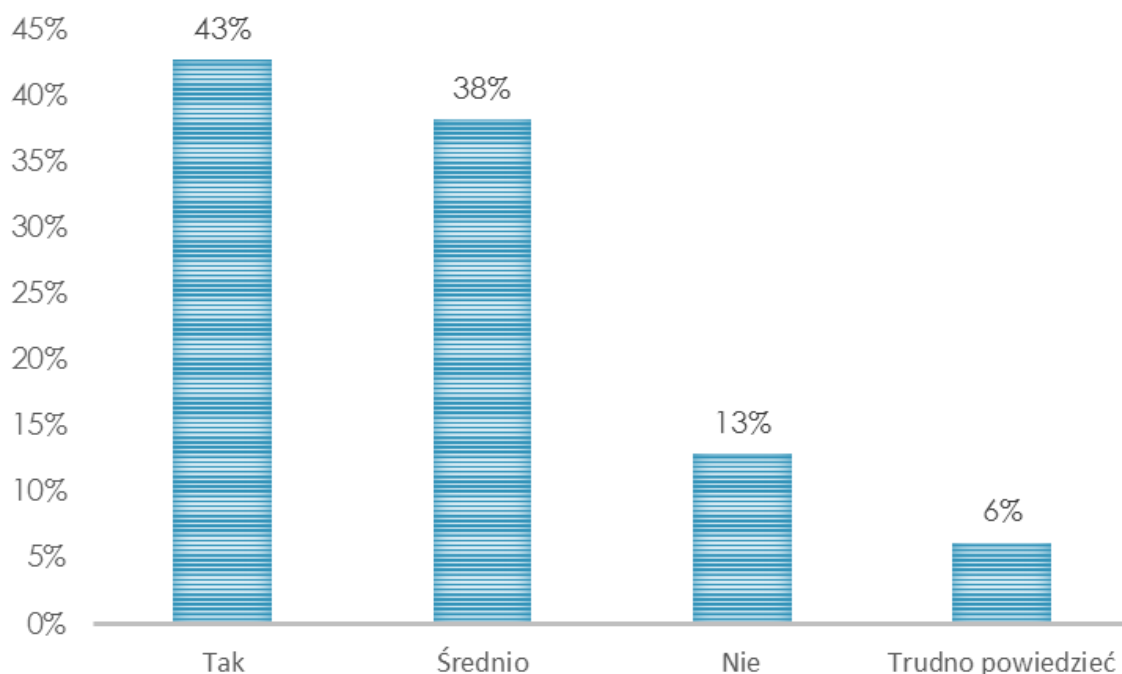
Powyższą charakterystykę badanych warto uzupełnić o ich przynależność do różnych organizacji. Wśród ankietowanych co piąta osoba deklaruje przynależność do lokalnych NGO lub grup nieformalnych. Oznacza to, że wśród badanych sporą grupę stanowią aktywni uczestnicy życia społeczno-kulturalnego Terespolu. Podsumowując wyniki badań stanowią portret w/w grup, które mogą być zarówno odbiorcami jak i – w pewnych przypadkach – twórcami oferty kulturalnej w Terespolu.

Ogólne słabe i mocne strony miasta

W pierwszym pytaniu badani zostali poproszeni o wskazanie, czy interesują się życiem społeczno-kulturalnym swego miasta. Największy odsetek osób deklaruje zainteresowanie tym, co się dzieje w mieście (43%), a jedynie 13% wyraża przeciwną deklarację. Istotna część ankietowanych (38%) określiła swoje zainteresowanie jako średnie. Może być to grupa

potencjalnych aktywnych uczestników życia społeczno-kulturalnego miasta, jeśli oferta będzie stanowiła dla nich zachętę do uczestnictwa.

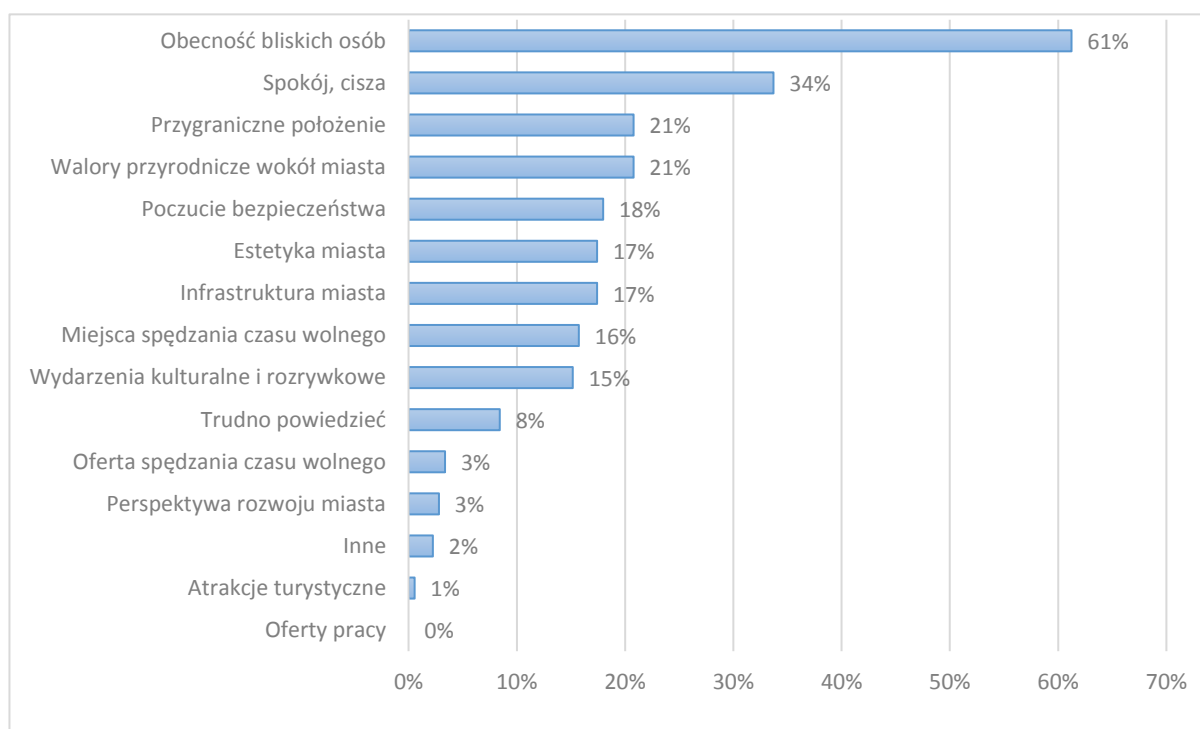
Wykres 5. Czy interesuje się Pan/i życiem społeczno-kulturalnym Terespolu?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Badani mieli podczas wywiadu powiedzieć, co najbardziej podoba im się w Terespolu. Zdecydowanie najwięcej odpowiedzi dotyczyło obecności bliskich osób (rodziny, znajomych) – dla 61% z nich jest to największy plus. Co trzeci ankietowany ceni sobie również spokój i ciszę. Kolejne pod względem popularności mocne strony to lokalizacja miasta, tj. przygraniczne położenie i walory przyrodnicze wokół miasta, które wskazał średnio co piąty respondent. Niewiele mniej głosów otrzymały kategorie: estetyka miasta i jakość infrastruktury (drogi, chodniki, kanalizacja) – po 17%. Z punktu widzenia potencjału kulturotwórczego ważne są wskazania dotyczące miejsc spędzania czasu wolnego, które jako atrakcyjne uznało 16% badanych, oraz ciekawych wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych (wskazania od 15% uczestników badania). Jedną z rzadziej wybieranych odpowiedzi była kategoria „oferta spędzania czasu wolnego”, która podoba się zaledwie 3% badanych. Tylko 1% respondentów stwierdził, że podobają im się atrakcje turystyczne miasta. Prawie co dziesiąty ankietowany miał problem ze wskazaniem, co mu się podoba w Terespolu i zaznaczył odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 6. Co się Panu/i najbardziej PODOBA w Terespolu?

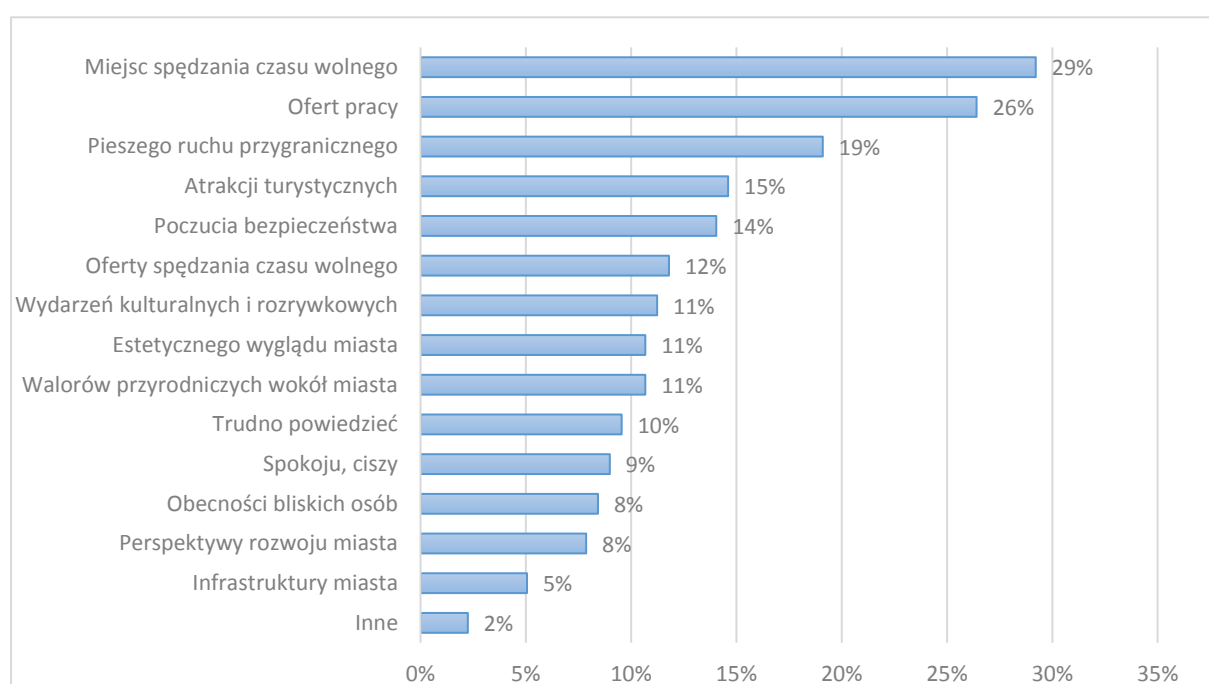

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Z pytaniem o to, co badanym podoba się w mieście, dobrze koresponduje pytanie o to, czego najbardziej brakuje. Dosyć wysoko w kategorii braków uplasowała się kwestia ofert pracy, których brak odczuwa co czwarty ankietowany, jednakże temat rynku pracy wykracza poza cele tego raportu. Analizując pozostałe odpowiedzi, mieszczące się w szerokim obrazie życia społecznego, należy stwierdzić, że najwięcej osób (29%) wskazało, że brakuje im miejsc spędzania czasu wolnego. Ten problem wybrzmiał również podczas warsztatów z młodzieżą. W mieście najpopularniejszym miejscem spotkań jest altana przy stadionie miejskim na trasie MOR Green Velo, ale potrzeby uczniów są większe w tym zakresie. O ile badani uznali za zaletę przygraniczne położenie miasta, tak brakuje im pieszego ruchu przygranicznego (19%). Dla 15% odpowiadających brakuje atrakcji turystycznych, dla ponad co dziesiątego ankietowanego brakuje oferty spędzania czasu wolnego oraz ciekawych wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych. 11% badanych zwróciło uwagę na niedostatki w kwestii estetyki miasta oraz walorów przyrodniczych wokół niego. Młodzież zwróciła uwagę na potrzebę czystego kąpieliska. O ile w kwestii ładu przestrzennego i estetycznego władze Terespolu mogą poczynić starania w kwestii poprawy wyglądu przestrzeni miejskiej, o tyle w drugim wypadku jest to trudniejsze, gdyż tereny stricte przyrodnicze leżą poza administracyjnymi granicami miasta. Niemniej jednak bliskie sąsiedztwo gmin wiejskich stwarza możliwości współpracy

w zakresie infrastruktury turystycznej i udostępniania zasobów przyrodniczych. Analizując kolejne odpowiedzi wynika z nich, że dla 8% ankietowanych brakuje obecności bliskich osób. Biorąc pod uwagę to, że wiele osób podkreśla, jak ważna jest dla nich obecność rodziny i znajomych (zob. wykres 6), jest to grupa osób, na które warto zwrócić uwagę. Mogą być to osoby nieco wycofane z życia społecznego, które nie zbudowały więzi z mieszkańcami miasta, które mogły tu przybyć w celach zawodowych lub są samotne. Z uwagi na to, że w mniejszym zakresie ich czas wolny wypełniają spotkania prywatne, jest to grupa potencjalnie do zagospodarowania.

Wykres 7. Czego według Pana/i najbardziej BRAKUJE w Terespolu?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Jak wspomniano powyżej, prawie co trzeci badany wskazał, że brakuje mu miejsca spędzania czasu wolnego. Formularz ankiety umożliwiał dopisanie, o jakie konkretnie miejsce powinno się wzbogacić miasto. Tabela poniżej przedstawia najpopularniejsze odpowiedzi wraz z liczbą wskazań. Najczęściej wymieniano lokale gastronomiczne (kawiarnia, restauracja, pub), kino oraz park. Często pojawiała się też odpowiedź dotycząca basenu. Generalizując wyniki z badania ilościowego i jakościowego można powiedzieć, że mieszkańcy postulują stworzenie miejsca do spotkań, gdzie można by było porozmawiać i gdzie z zacisza domowego można by było przenieść życie towarzyskie. Inną potrzebą jest szeroko rozumiana rozrywka. Stworzenie miejsca do wyświetlania filmów i stworzenie otwartego kąpieliska mogłoby częściowo zaspokoić potrzeby mieszkańców i znajduje się w zasięgu możliwości tej społeczności lokalnej.

Tabela 1. Wskazane miejsca spędzania czasu wolnego, których brakuje w Terespole

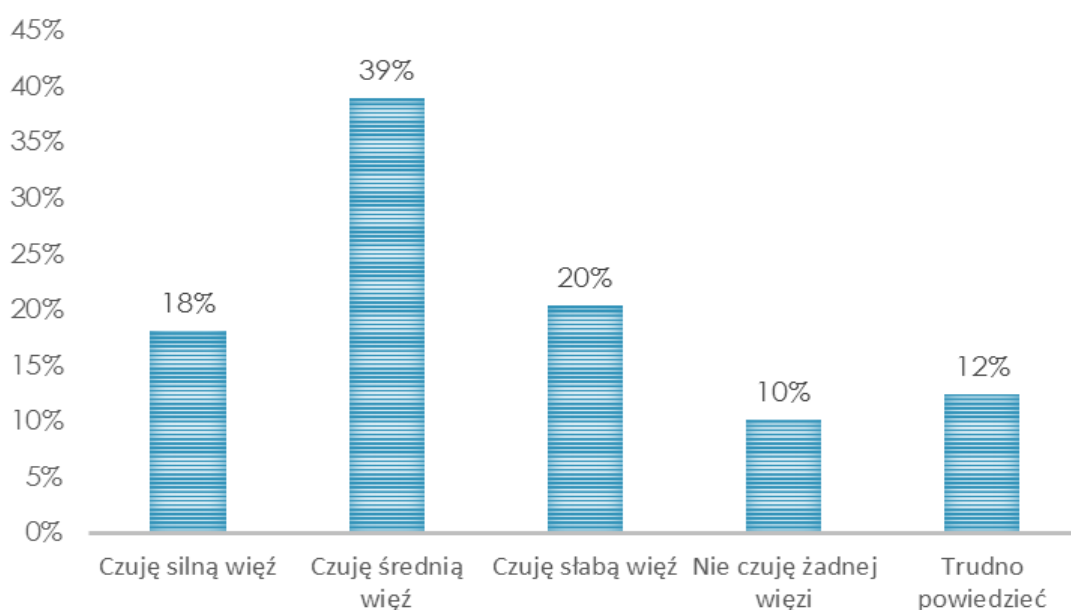
Miejsce	Liczba wskazań
lokale gastronomiczne	10
kino	8
parki	7
inne	6
basen	6
kluby	4
kręgielnia	3
miejsce dla młodzieży	3
fast food	3
miejsce dla dzieci	2

Źródło: opracowanie własne.

Więzi lokalne

Badanie dotyczyło również kwestii poczucia więzi z mieszkańcami Terespola. Mieszkańcy najczęściej wybierali odpowiedź, że czują średnią więź (39%). Nie jest to odpowiedź zaskakująca, ponieważ w wypadku tego typu pytań ankietowani często wybierają środkowe odpowiedzi, a odpowiedzi skrajne są rzadziej wybierane. I tak – 18% ankietowanych czuje silną więź z innymi mieszkańcami i jest to więcej niż osób odpowiadających, że nie czuje żadnej więzi z mieszkańcami Terespola (10%). Co piąty mieszkaniec stopień nasilenia swojej więzi z pozostałymi mieszkańcami miasta określa jako słabą.

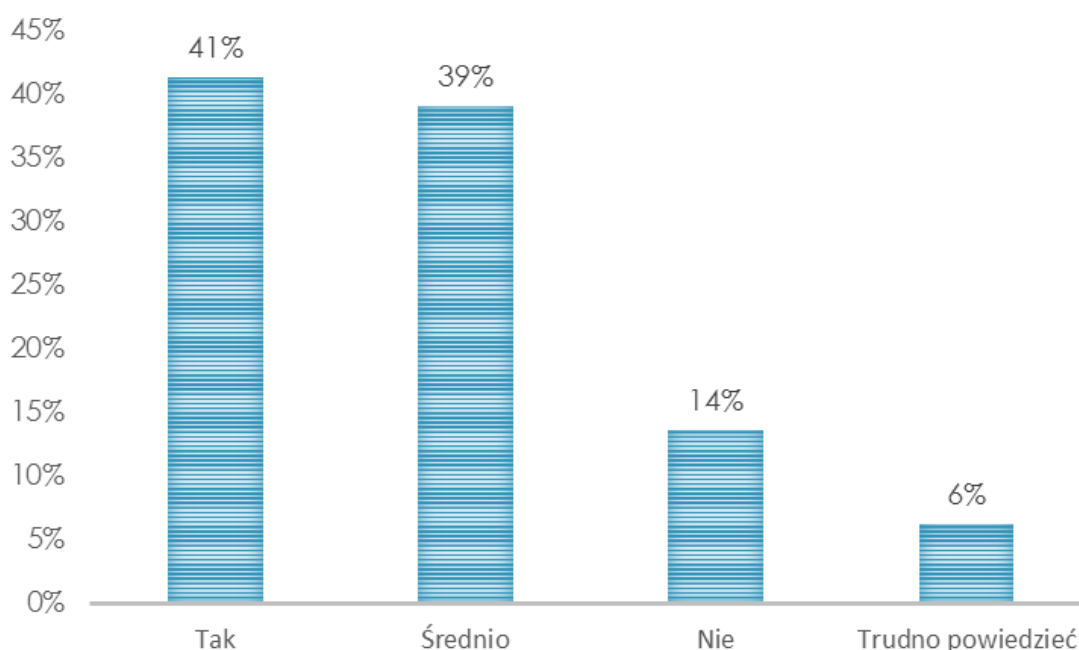
Wykres 8. Proszę określić swój stopień więzi z mieszkańcami Terespola.

Źródło: opracowanie własne, N=177.

Osobne pytanie dotyczyło zadowolenia z zamieszkania w Terespolu. 41% ankietowanych przyznało, że jest zadowolonych z tego faktu, a 39%, że jest średnio zadowolonych. Stanowi to 80% wszystkich odpowiedzi, co świadczy o stosunkowo dobrym obrazie Terespolu jako miejsca do życia w oczach mieszkańców. Jedynie 14% nie jest zadowolona z tego, że mieszka w Terespolu, a 6% badanych nie ma zdania. Wyniki te wyglądają nieco inaczej w najmłodszej grupie badanych, gdzie odpowiedzi udzieliło 51 ankietowanych (kategoria 15-24 lata). Odsetek niezadowolonych wzrasta w tej grupie wiekowej do 24%, a zadowolonych spada do 31%. Wyniki badania ankietowego korespondują w tej kwestii z wnioskami podczas warsztatów z młodzieżą, gdzie część osób istotnie miała trudność ze wskazaniem tego, co im się podoba w Terespolu i wyrażała wolę wyjazdu z miasta na dalszym etapie edukacji lub do pracy.

Wykres 9. Czy jest Pan/i zadowolony/a z tego, że mieszka w Terespolu?

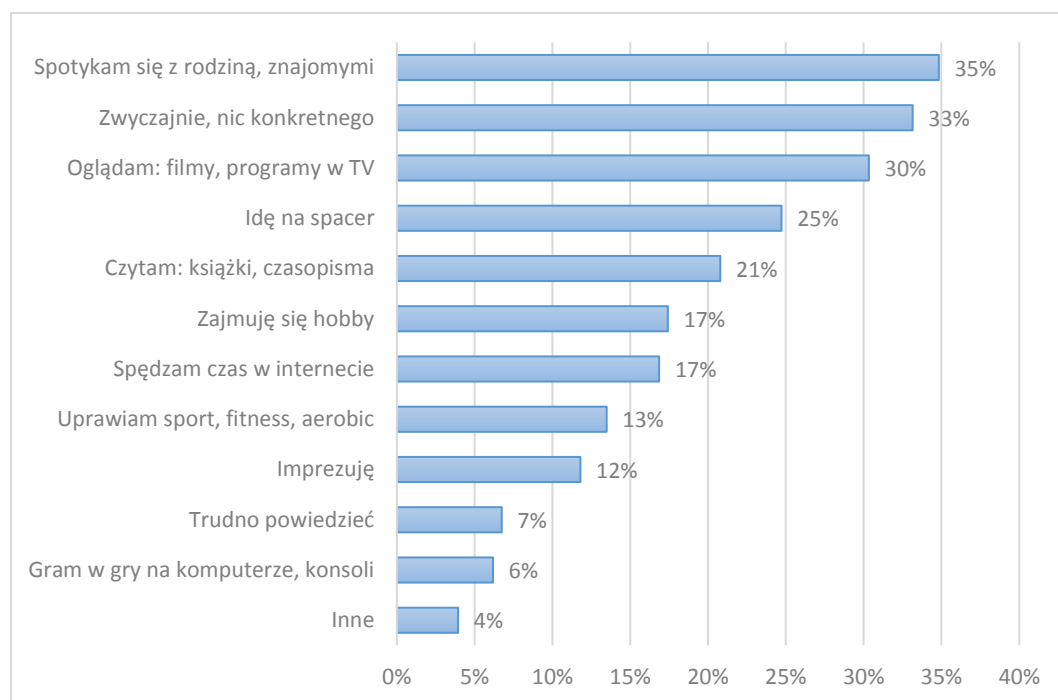
Źródło: opracowanie własne, N=177.

Preferencje spędzania czasu wolnego

Ważną grupę pytań stanowią pytania dotyczące czasu wolnego ankietowanych. Pierwsze z nich odnosi się do aktywności preferowanej w czasie wolnym. Największy odsetek badanych (35%) odpowiedział, że spotyka się wtedy ze znajomymi, zaś co trzeci badany, że nie robi nic konkretnego. Kolejna największa grupa osób ogląda filmy i programy w TV (30%). Co czwarty ankietowany wybiera się na spacer, co piąty czyta książki lub czasopisma, po 17%

ankietowanych przeznacza czas wolny na swoje zainteresowania oraz spędza go surfując w internecie. Na aktywność fizyczną czas wolny przeznacza 13% badanych, a 12% imprezuje.

Wykres 10. Co Pan/i robi najczęściej w wolnym czasie?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

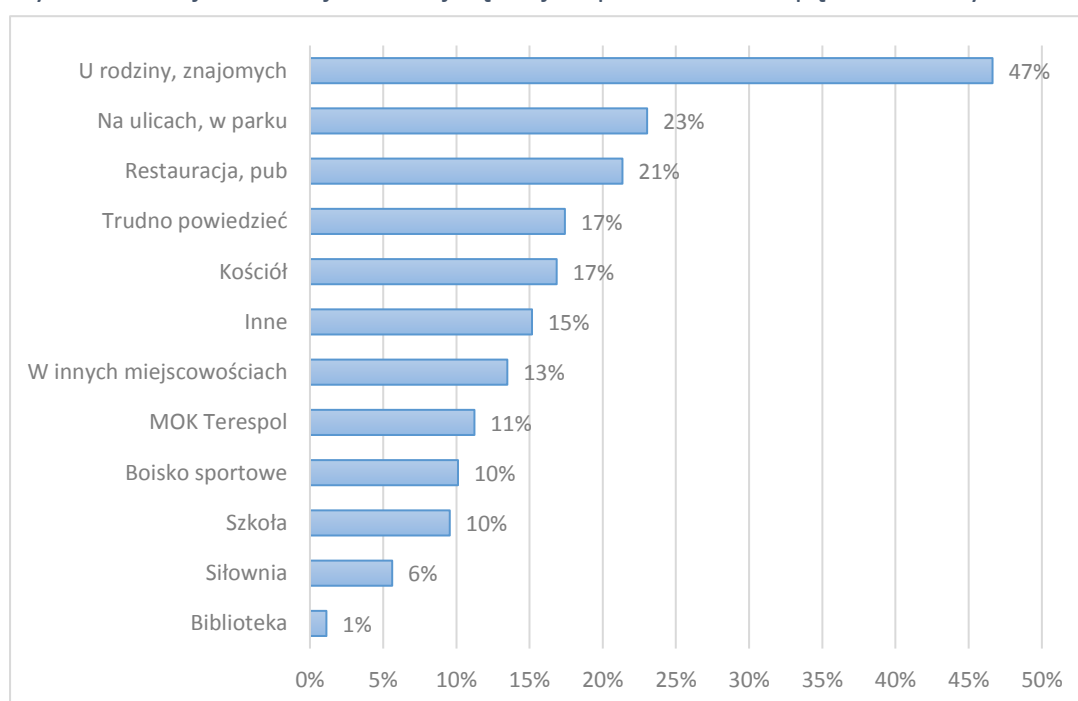
Drugie z tej serii pytań miało określić w jakim miejscu ankietowani spędzają swój czas wolny. Zdecydowana większość tj. 47% spędza go u rodziny lub znajomych. Więcej niż co piąty pytany idzie do parku lub na tzw. miasto oraz do restauracji. 17% odpowiedziało, że poświęca ten czas na swoją obecność w kościele. Do innych miejscowości udaje się 13% badanych (wskazywali tu różne miejscowości od Kodnia i Białej Podlaskiej po Warszawę). Miejski Ośrodek Kultury uplasował się w tym zestawieniu na ósmym miejscu. Jedynie nieznacznie mniej ankietowanych wskazało również boisko sportowe oraz szkołę (jeszcze mniej siłownię), czyli obiekty położone w sąsiedztwie MOK (boisko „Orlik” i ZSP nr 1). 17% ankietowanych miało problem z określeniem takiego miejsca, a 15% wskazało odpowiedź „inne”.

Odpowiedzi układają się w spójną wizję na temat spędzania czasu wolnego przez terespolan. Najchętniej spędzają go z bliskimi w domu (swoim lub ich) często przy tym śledząc ramówkę stacji telewizyjnych lub czytając książki, chętnie też wychodzą na spacer do parku lub po ulicach miasta. Chętnie wybierają lokale gastronomiczne na miejsce spotkań towarzyskich, ale też wcześniej w tym miejscu dostrzegali możliwość poprawy wachlarza możliwości. Jest grupa mieszkańców (około 10-15%), którzy chętnie uprawiają sport lub

poświęcają ten czas na inną aktywność fizyczną i spędzają swój wolny czas w obiektach sportowych.

Mieszkańcy raczej niechętnie w czasie wolnym pozostają w sferze publicznej, co naturalne jako miejsce wytchnienia wybierają przestrzeń prywatną. Dość liczna grupa czytelników (21%) nie przekłada się na częstą obecność w bibliotece miejskiej (1%). Zaproponowanie mieszkańcom przestrzeni półpublicznej, w której mogliby swobodnie i bez zobowiązań spędzać swój wolny czas, spotykając się przy tym ze znajomymi (w ankietach były informacje o potrzebie miejsca, gdzie można porozmawiać) mogłaby zaspokoić potrzeby mieszkańców w tej sferze jak również przełożyć się za budowanie wzajemnych więzi i relacji.

Wykres 11. W jakich miejscach najczęściej – oprócz domu – spędzasz wolny czas?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

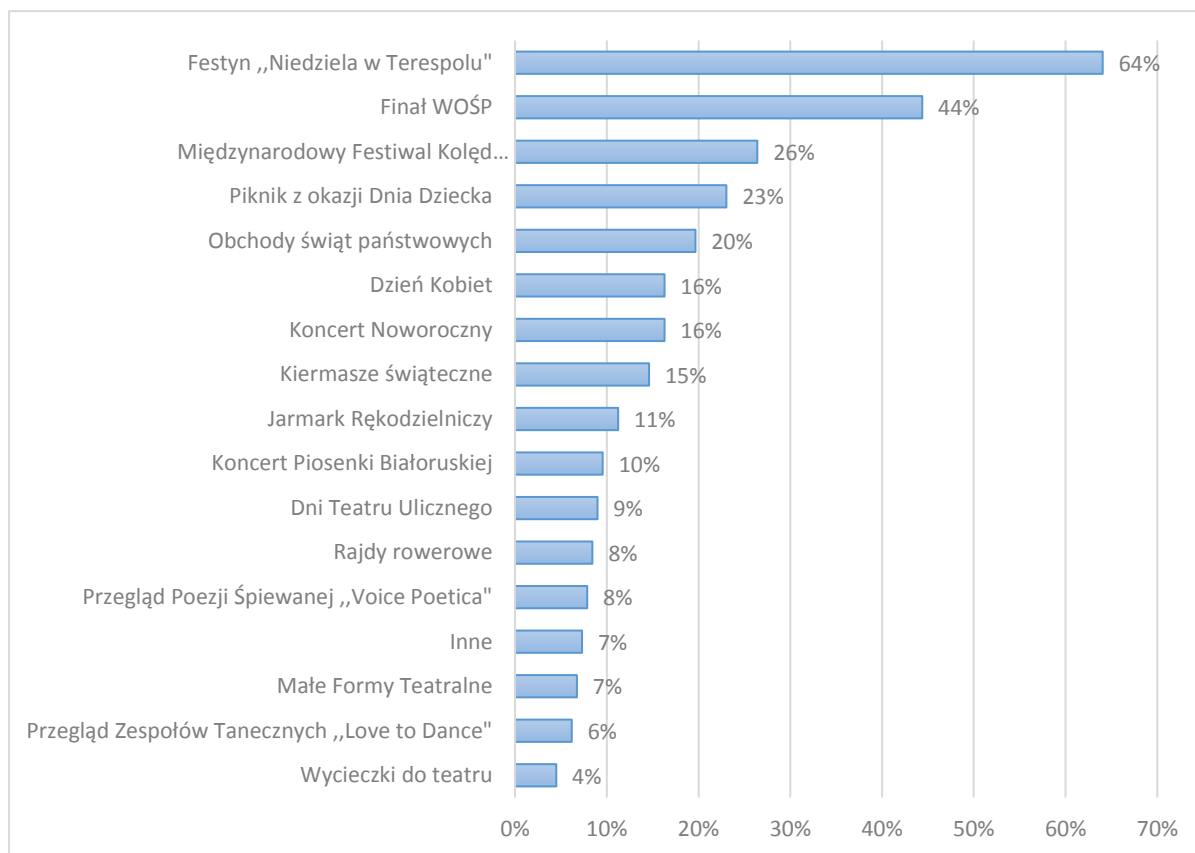
Ocena wydarzeń kulturalnych

Z punktu widzenia organizatora wydarzeń kulturalnych ważne jest zbadanie postrzegania przez mieszkańców odbywających się wydarzeń i imprez o charakterze kulturalnym. Prawie 2/3 badanych jako najważniejsze wydarzenie kulturalne wskazało Festyn „Niedziela w Terespolu”. Jest to bezsprzecznie najbardziej rozpoznawalna, a przy tym największa pod względem frekwencji i najdroższa impreza o charakterze masowym organizowana w Terespolu. Na drugim miejscu uplasował się finał Wielkiej Orkiestry

Świątecznej Pomocy (44%). Nie jest zaskoczeniem, że imprezy o takim charakterze cieszą się największą popularnością. Koncert połączony z okolicznościowymi atrakcjami, skierowany do szerokiego grona odbiorców to wydarzenie bezpieczne z punktu widzenia organizatora, ponieważ różnorodne rozrywki będą cieszyć się powodzeniem różnorodnych grup odbiorców, co pozwala zaspokoić oczekiwania większości uczestników życia kulturalnego Terespoła. Na trzecim miejscu w tej hierarchii najważniejszych imprez znalazł się Międzynarodowy Festiwal Kolęd Wschodniosłowiańskich (26%). Jest to okazja do zaprezentowania twórczości lokalnych grup („Echo Polesia”), chórów z kraju i zagranicy (przede wszystkim Białorusi i Ukrainy). Dużym uznaniem cieszą się imprezy związane ze szczególnymi uroczystościami/świętami: piknik z okazji Dnia Dziecka (23%), Dzień Kobiet (16%) czy Koncert Noworoczny (16%). Co piąta osoba wskazała obchody z okazji świąt państwowych jako ważną imprezę w rocznym kalendarzu wydarzeń kulturalnych. Mniejszą popularnością wśród szerokiego grona odbiorców cieszą się wydarzenia typu Dni Teatru Ulicznego (9%), Przegląd Poezji Śpiewanej „Voice Poetica” (8%) czy Przegląd Zespołów Tanecznych „Love to Dance” (6%). Z przeprowadzonego wywiadu grupowego wynika, że tego rodzaju wydarzenia tematyczne skupiają grono odbiorców zainteresowanych danym rodzajem sztuki. Nie zmienia to faktu, iż mimo nie tak licznej, jak w przypadku imprez masowych frekwencji, część z nich to wydarzenia o ugruntowanej tradycji, rozpoznawalne również poza Terespołem (np. przegląd poezji śpiewanej).

Wydaje się, że najlepszym sposobem na sprawdzenie odbioru poszczególnych wydarzeń kulturalnych przez uczestników byłaby szczegółowa ewaluacja. Wskazane byłoby prześledzenie tego, jak zmieniają się notowania danych wydarzeń na przestrzeni lat. Systematyczna ewaluacja mogłaby pozwolić odpowiedzieć na pytanie, co zrobić, by proponowana oferta w większym stopniu odpowiadała potencjalnym odbiorcom.

Wykres 12. Proszę zaznaczyć, które wydarzenia kulturalne organizowane w Terespolu są dla Pana/i najważniejsze?

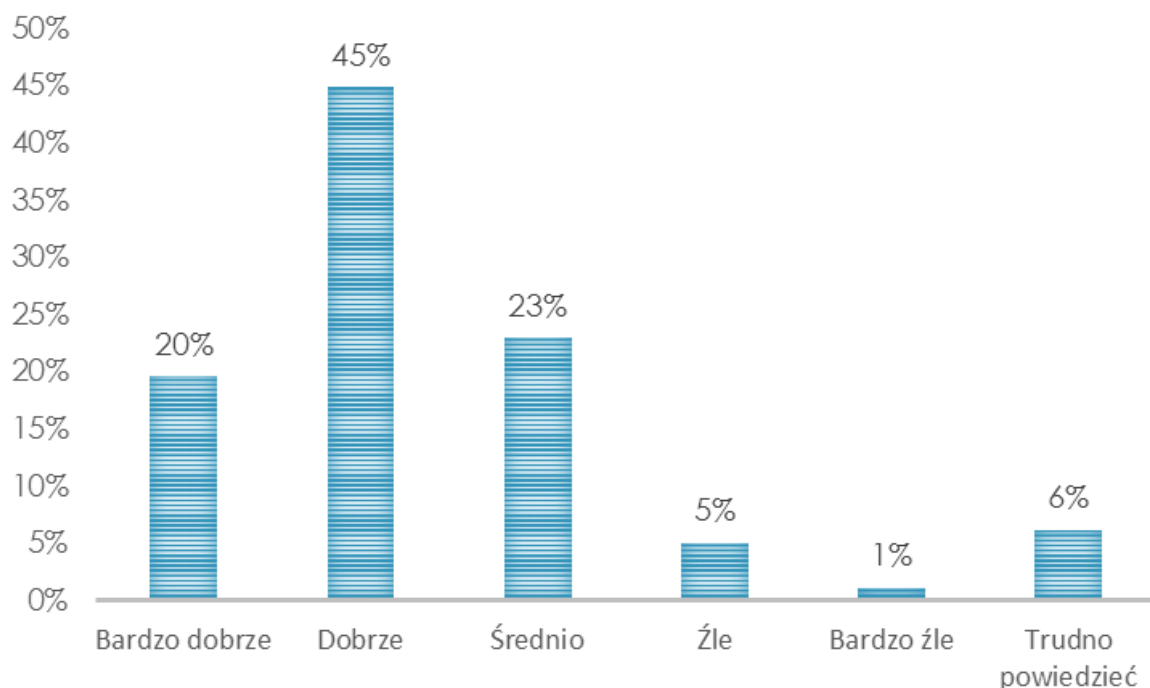

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Ocena działalności Miejskiego Ośrodka Kultury w Terespolu

Bateria pytań w ankiecie dotyczyła ocena działalności MOK w Terespolu. Ogólna nota jest bardzo korzystna dla tej instytucji, zdecydowana większość ocenia ją pozytywnie - bardzo dobrze (20%) lub dobrze (45%). Zaledwie 6% ankietowanych wyraziło ocenę negatywną (tj. źle i bardzo źle).

Wykres 13. Jak ogólnie ocenia Pan/i działalność MOK w Terespolu?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Przed ankietowanymi postawiono dziesięć stwierdzeń odnośnie Miejskiego Ośrodka Kultury w Terespolu, wobec których musieli stwierdzić czy się z nimi zgadzają czy nie. Mogli również wskazać odpowiedź „trudno powiedzieć”. Tę właśnie odpowiedź badani wybierali bardzo często przy kwestiach dotyczących posiadanych i pozyskiwanych przez MOK środków finansowych (odpowiednio 39% i 50%). Są to jednocześnie twierdzenia, które otrzymały najmniej pozytywnych wskazań, aczkolwiek można zakładać, że jest to w pewnej mierze efekt nieznamomości i braku wiedzy badanych w tym zakresie. Omawiając temat funduszy przeznaczanych w Terespolu na kulturę warto podkreślić, że środki te istotnie nie są duże i z pewnością nie są w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb. Duża część finansów MOK przeznaczana jest na utrzymanie obiektów sportowych, znaczący odsetek budżetu pochłania organizacja Niedzieli w Terespolu. Miasto nie przeznacza środków finansowych na konkurs w dziedzinie kultury dla organizacji pozarządowych. Wobec tych okoliczności chcąc rozwijać działania kulturalne, organizatorzy kultury muszą sięgać po zewnętrzne fundusze - samorządowe (np. konkursy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego), ministerialne (np. konkursy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich) czy prywatnych fundacji (np. Fundacja PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza, Lechstarter, Równać Szanse).

70% ankietowanych zgodziło się ze stwierdzeniem, że MOK to instytucja wspierająca różne organizacje i grupy. Tyle samo procent ankietowanych ma o niej dobre zdanie. Ponadto wielu ankietowanych darzy sympatią znanych im pracowników (58%) oraz potwierdza znajomość z osobami uczęszczającymi do MOK (59%). Dobra opinia i pozytywny odbiór instytucji przez mieszkańców to potencjał, który może owocować w kolejnych latach. Wielu badanych (65%) zgodziło się ze stwierdzeniem, że MOK edukuje i rozwija głównie dzieci i młodzież. Również podczas badań jakościowych uczestnicy generalnie zgadzali się z powyższą opinią, jednakże można było wywnioskować, że oferta w większym stopniu dotyczy dzieci, a w mniejszym stopniu kierowana jest do młodzieży – od gimnazjum wzwyż.

Co najmniej połowa wypełniających formularz ankietowy przyznała, że dzięki MOK korzysta z kultury, a dodatkowo jest to instytucja, która potrafi zintegrować mieszkańców i budować więzi międzyludzkie.

Tabela 2.

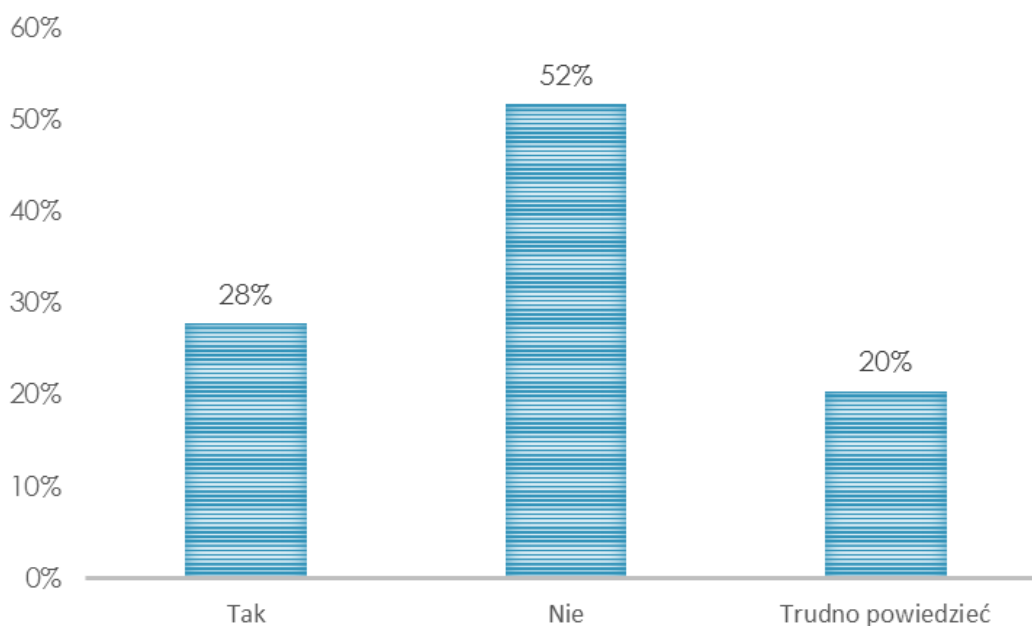
Stwierdzenia na temat MOK w Terespolu	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
Instytucja, o której mam dobre zdanie	70%	5%	25%
Wspiera inicjatywy różnych organizacji i grup	70%	6%	24%
Edukuje i rozwija głównie dzieci i młodzież	65%	11%	24%
Uczęszcza tutaj wiele osób, które znam	59%	12%	29%
Mieści się w budynku przeznaczonym głównie na działalność sportową	59%	15%	26%
Darzę sympatią znanych mi pracowników	58%	8%	34%
Instytucja, dzięki której częściej korzystam z kultury	55%	12%	33%
Buduje więzi społeczne, integruje mieszkańców	50%	13%	37%
Dysponuje zbyt małymi środkami finansowymi na potrzeby kulturalne mieszkańców	50%	11%	39%
Pozyskuje dużo dodatkowych środków finansowych na swoje działania	35%	15%	50%

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Bardzo istotną kwestią, która wybrzmiewa z badania są niedostatki w zakresie infrastruktury kulturalnej. Ponad połowa ankietowanych odpowiedziała, że MOK nie posiada odpowiedniej infrastruktury do realizacji koncertów muzycznych, spektakli teatralnych czy projekcji kinowych (52% ankietowanych). Biorąc pod uwagę to, jakim powodzeniem cieszą się imprezy masowe z koncertem gwiazd estrady lub występy chórów i zespołów muzycznych

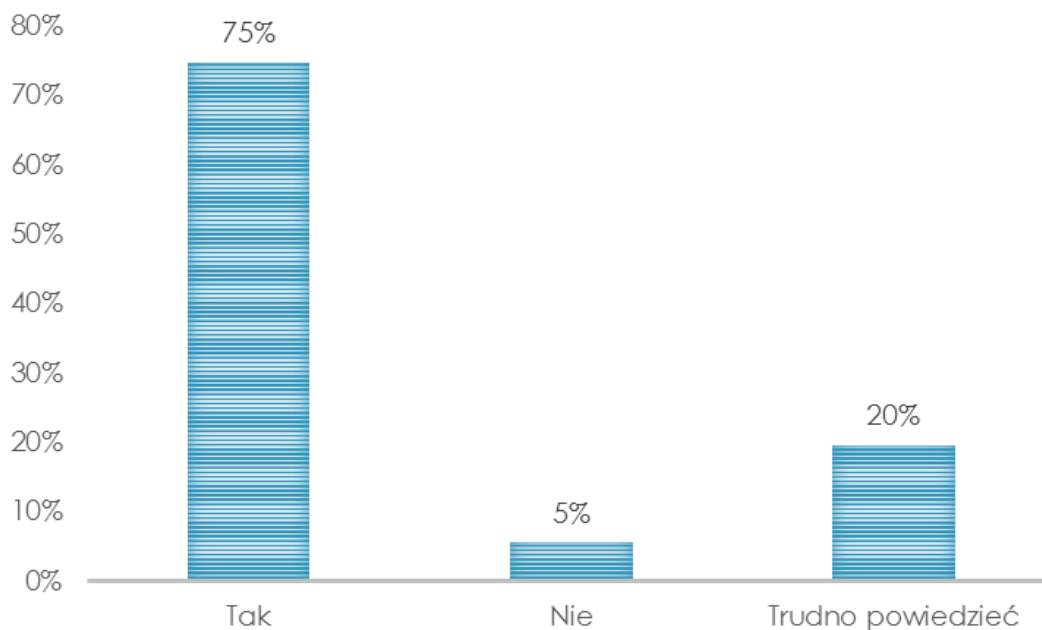
oraz zapotrzebowaniem na kino, ta odpowiedź nie powinna dziwić. Mieszkańcy identyfikując swoje potrzeby w zakresie wydarzeń kulturalnych, są jednocześnie świadomi ograniczeń infrastrukturalnych. Aż 75% z nich uważa, że w mieście potrzebna jest inwestycja w postaci sali widowiskowej. Jedynie 5% było sceptycznych wobec tego pomysłu, a co piąty pytany nie miał zdania na ten temat. Kwestie pomieszczeń na działalność organizacji i stowarzyszeń pojawiło się również podczas wywiadu grupowego. Istotną część powierzchni zarządzanej przez MOK stanowią obiekty i pomieszczenia sportowe. Uczestnicy badań jakościowych narzekali, że zdarza się, że na jednej przestrzeni odbywać się musi kilka działań w jednym czasie, co jest niekomfortowe. Młodzież nie wyrażała dobrej opinii na temat działającej w MOK siłowni, twierdząc, że nie jest atrakcyjna. W kwestii infrastruktury sportowej postulowała ona doposażenie siłowni lub utworzenie nowej połączonej ze streetworkout'em, stworzenie siłowni dla kobiet (klub fitness). Innym pomysłem na zmiany w kwestii infrastruktury jest utworzenie w miejscu siłowni sali teatralnej, której ewidentnie brakuje zarówno dla młodzieży biorącej udział w warsztatach, jak również dla dorosłych uczestników i liderów życia społecznego. Pewnym jest, że poza kwestami kadrowymi, bariery infrastrukturalne są jedną z głównych sił hamujących rozwój kultury w Terespolu.

Wykres 14. Czy uważa Pan/i, że MOK posiada odpowiednią infrastrukturę na realizację koncertów muzycznych, spektakli teatralnych, projekcji kinowych?

Źródło: opracowanie własne, N=176.

Wykres 15. Czy uważa Pan/i, że w mieście w najbliższym czasie powinna powstać sala widowiskowa odpowiednia do realizacji koncertów muzycznych, spektakli teatralnych, projekcji kinowych?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Badani zostali poproszeni o ocenienie czy oferta zajęć, imprez i działań MOK jest atrakcyjna dla poszczególnych grup społecznych. W zgodnej opinii badanych, zarówno w badaniu ankietowym, jak i w warsztatach czy wywiadzie, jednoznacznie najlepiej oceniana jest oferta skierowana do dzieci w wieku szkół podstawowych lub młodszych. Znajduje to potwierdzenie w odsetku odpowiedzi pozytywnych na te kategorie (odpowiednio 65% i 54%) przy niskiej relatywnie ocenie negatywnej (7% i 14%). Ponad połowa uznała za atrakcyjne zajęcia czy działania skierowane do kobiet, równie wiele (45%) wskazań otrzymała oferta skierowana do seniorów. Na kolejnym miejscu pod względem atrakcyjności oferty znalazła się ta ukierunkowana na młodzież w wieku szkół średnich. Po 37% wskazań odnośnie atrakcyjnej oferty otrzymała ta skierowana do rodziców z dziećmi, mężczyzn i osób dorosłych. Biorąc pod uwagę inicjatywy oddolne (Klub terespolskich mam „Mamy czas” czy inicjatywę „Męska rzecz”) być może MOK będzie mógł liczyć na uzupełnienie swojej oferty, wspierając jednocześnie tego typu ludzi i podmioty. Potrzeba zwiększenia aktywności dorosłych i uatrakcyjnienia oferty dla tej kategorii wiekowej pojawiła się jako postulat podczas wywiadu grupowego. Wśród oczekiwań pojawiły się zajęcia teatralne, joga oraz stworzenie zespołu muzycznego.

Więcej ocen negatywnych od pozytywnych otrzymała oferta dla studentów (41% do 17%). Nie można wyciągać wniosków z wyników dotyczących osób ubogich czy osób niepełnosprawnych, ze względu na fakt, że większość badanych nie miała na ten temat zdania (odpowiednio 55% co do oferty dla osób ubogich i 59% w przypadku oferty dla osób niepełnosprawnych). Szczegóły przedstawia tabela 3 .

Tabela 3. Ocena atrakcyjności oferty MOK dla wymienionych grup społecznych.

Grupa społeczna	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
Dzieci w wieku szkoły podstawowej	65%	7%	28%
Dzieci w wieku przedszkolnym	54%	14%	32%
Kobiet	51%	12%	37%
Seniorów	45%	21%	34%
Młodzieży w wieku szkół średnich	43%	23%	34%
Rodziców z dziećmi	37%	20%	43%
Mężczyzn	37%	22%	41%
Dorosłych	37%	29%	34%
Osób ubogich	20%	25%	55%
Studentów	17%	41%	42%
Innych osób	16%	14%	70%
Osób niepełnosprawnych	16%	25%	59%

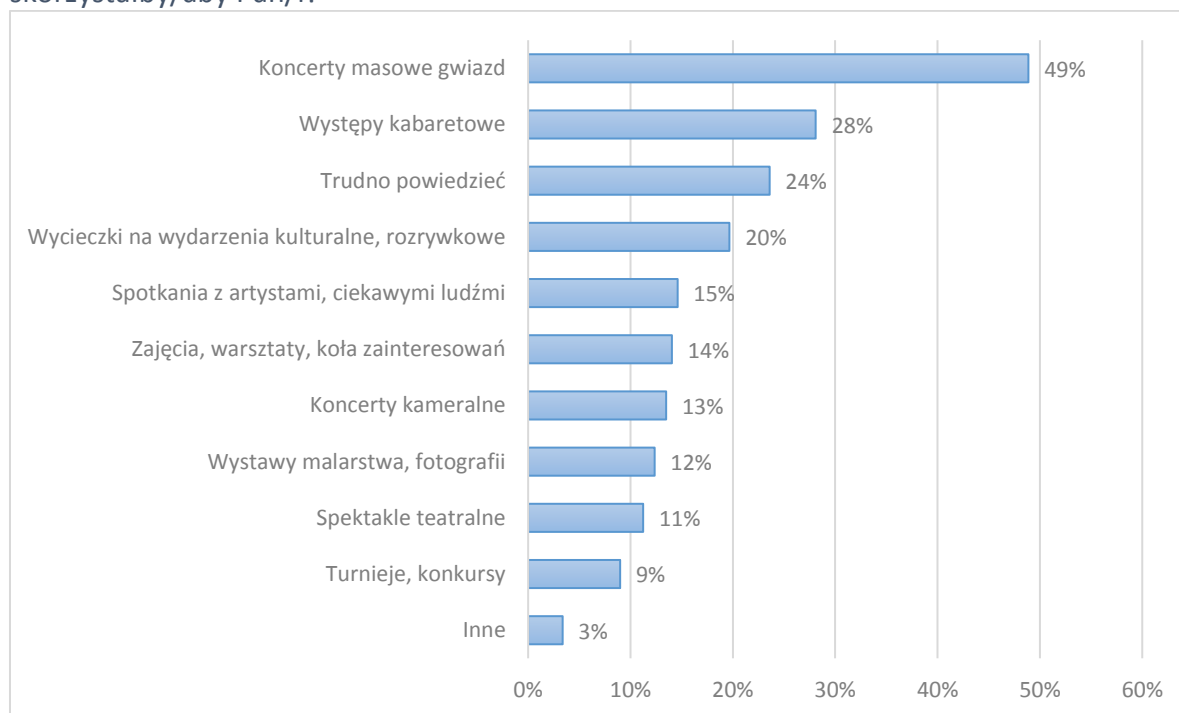
Źródło: opracowanie własne, N=173

By określić poziom zadowolenia z oferty adresowanej do wyżej wskazanych grup osób wśród samych zainteresowanych, przeanalizowaliśmy powyższe wyniki uwzględniając wiek badanych. Dane analizowane dla poszczególnych kategorii wiekowych nieco odbiegają od wyżej wskazanych w tabeli. I tak badani z kategorii wiekowej 15-24 lata (N=38) lepiej niż ogół respondentów oceniają ofertę skierowaną do osób w swoim wieku, tj. młodzieży w wieku szkół średnich (zdaniem połowy osób młodych jest ona atrakcyjna) czy studentów (co czwarta badana osoba młoda uznaje ją za atrakcyjną). Nie jest to diametralnie odmienny wynik. Pokazuje on, że liczba osób młodych zadowolonych z oferty jest mniej więcej równa liczbie osób niezadowolonych. Również ankietowani w wieku 25-54 (N=69) wyrażają więcej pozytywnych opinii o ofercie zajęć i imprez skierowanych do osób dorosłych (48%) niż ogół

badanych. Mały odsetek seniorów, którzy wypełnili ankiety nie pozwala na dodatkową szczegółową analizę w ramach tej grupy wiekowej.

Ankieta miała na celu też poznanie preferencji co do oczekiwanych zajęć, imprez czy innych działań MOK, na które jest popyt wśród mieszkańców Terespola. Największym zainteresowaniem cieszą się masowe koncerty gwiazd (49% osób wskazało tę odpowiedź). Wysoko znalazły się występy kabaretowe (28%) oraz chęć udziału w wyjazdach na wydarzenia kulturalne czy też rozrywkowe do innych miejscowości (20%). Kolejne zaproponowane kategorie różnią się od siebie tylko jednym punktem procentowym pod względem odsetka wskazań. I tak - 15% badanych wzięłoby udział w spotkaniach z ciekawymi ludźmi, artystami. Następnie oczekiwania dotyczą zajęć, warsztatów czy też kół zainteresowań (14%), koncertów kameralnych (13%), wystaw malarstwa i fotografii (12%), a na spektakle teatralne wybrałoby się 11% ankietowanych. Turnieje i konkursy z pewnością przyciągnęłyby 9% spośród osób proszonych o wyrażenie swojej opinii.

Wykres 16. Jakie są Pana/i oczekiwania względem MOK, tj. z jakich ofert NA PEWNO skorzystałby/aby Pan/i?

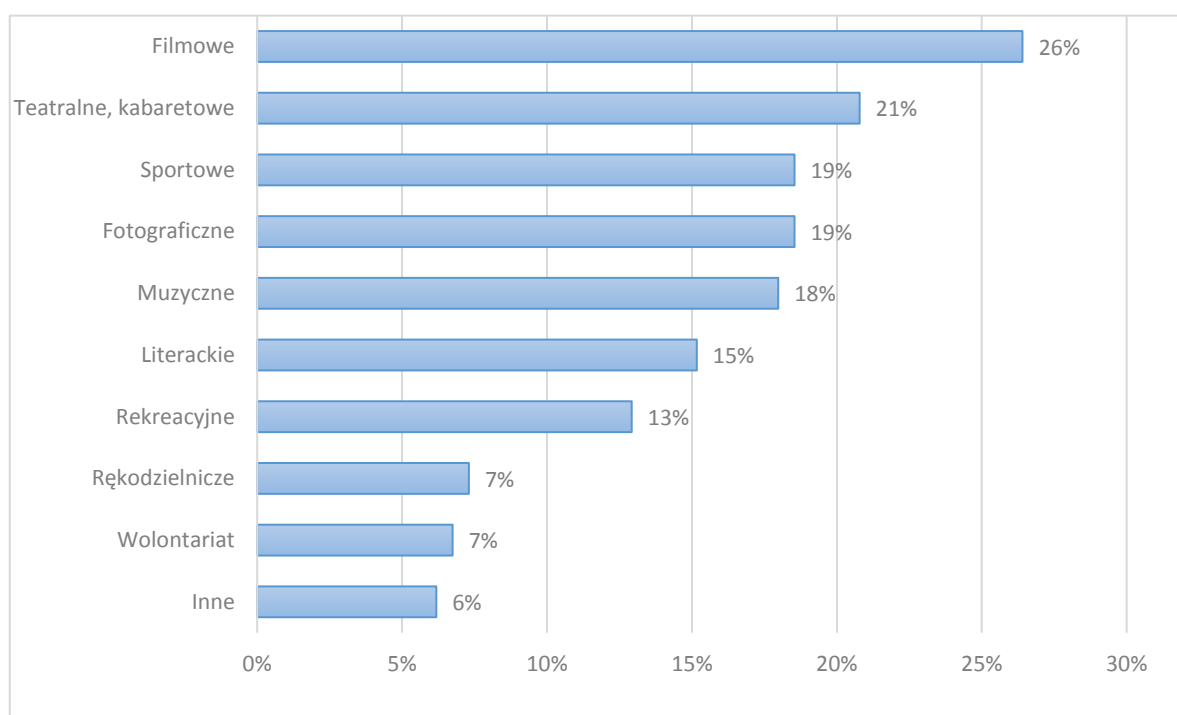
Źródło: opracowanie własne, N=178.

Zapytano respondentów także o to, jakich zajęć i warsztatów brakuje w MOK. Najwięcej wskazań (26%) otrzymały zajęcia filmowe (ostatnio uaktywniła się na tym polu grupa pod nazwą Terespolskie Studio Filmowe, co może w pewnym stopniu potwierdzać

zainteresowanie filmem). Na kolejnym miejscu znalazły się zajęcia teatralne i kabaretowe (21%). Widać wyraźnie, zarówno w badaniu ilościowym jak i jakościowym, zapotrzebowanie na ofertę zogniskowaną wokół występów scenicznych, takich jak teatr czy kabaret, choć z drugiej strony nisko w hierarchii ważności znalazły się organizowane w tym zakresie imprezy, tj. Małe Formy Teatralna czy Dni Teatru Ulicznego. Być może realizacja w trakcie trwania tych wydarzeń dodatkowych warsztatów lub innych form aktywności uczestników tych wydarzeń mogłoby wspomóc rozwój tej części oferty kulturalnej. Zajęcia sportowe i fotograficzne otrzymały wskazania 19% odpowiedzi ankietowanych, a muzyczne 18%. Na warsztaty literackie jako te, których brakuje w ofercie wskazało 15% badanych, rekreacyjne 13%, rękodzielnicze i wolontariat po 7%.

Podobnie jak w wypadku zajęć teatralnych i kabaretowych, zajęcia rękodzielnicze czy fotograficzne mogłyby być akcydentalne i towarzyszyć różnym cyklicznym imprezom, takim jak Jarmark Rękodzielniczy. Pomogłoby to zweryfikować zainteresowanie mieszkańców oraz pomóc dostosować charakter zajęć do oczekiwań konkretnej grupy odbiorców. Podobnie jak nad zajęciami sportowymi, należy się zastanowić czy zajęcia o charakterze literackim powinny być inicjowane ze strony MOK i jak mogłaby wyglądać w tym zakresie współpraca z Miejską Biblioteką Publiczną. Oczekiwanie, wobec takiej instytucji jak MOK, że stanie się onnipotentem w zakresie inicjowania i organizowania wszelkiej aktywności społeczno-kulturalnej mieszkańców Terespoła jest zbyt daleko wysuniętym postulatem. Być może część z tych potrzeb mogą zaspokoić inne organizacje czy instytucje, gdyż zasoby ludzkie, jakimi dysponuje obecnie MOK są bardzo ograniczone. Na szczupłość stałej kadry Miejskiego Ośrodka Kultury, jako barierę jej rozwoju wskazywali uczestnicy wywiadu fokusowego.

Wykres 17. Jakich ofert zajęć, warsztatów według Pana/i brakuje w MOK?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Istotnym wnioskiem wynikającym z badania jest to, że większość ankietowanych jest w stanie zapłacić za korzystanie z oferty kulturalnej – zarówno za udział w jednorazowych imprezach typu koncert, spektakl, film – jak też za systematyczne zajęcia prowadzone w domu kultury.

Uzupełnieniem powyższych analiz jest spis potrzeb wymienionych przez uczestników warsztatów animacyjnych oraz wywiadu grupowego zawarty w tabeli 4.

Tabela 4. Potrzeby i pomysły mieszkańców na działania społeczno-kulturalne.

Kategoria	Potrzeby/pomysły
Zajęcia artystyczne	• Koło fotograficzne • Sprzęt fotograficzny/filmowy • Stworzenie zespołu muzycznego • Stworzenie miejsca do występów teatralnych i utworzenie własnej grupy teatralnej • Kostiumy dla grup tanecznych
Historia	• Inscenizacja bitwy pod Terespołem • Wspomaganie obiektów historycznych (prochownia)
Rekreacja	• Miejsce na ognisko – ławki, stoły • Kawiarnia/pub/klub do imprez/kręgle • Wyjazdy integracyjne

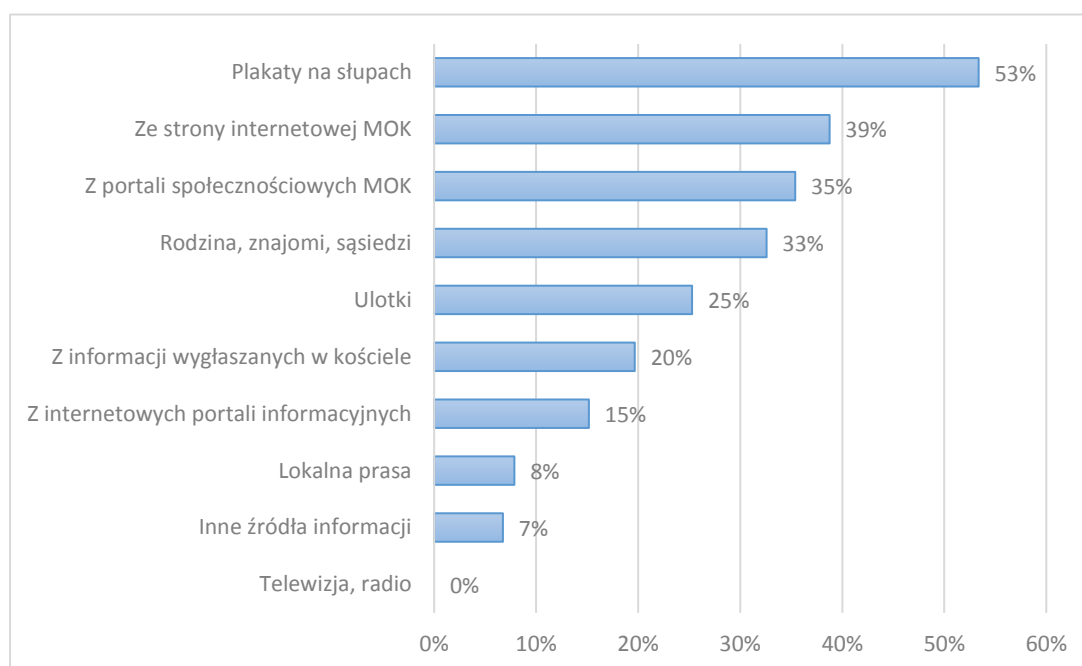
Inne	- Nauka języków obcych innych niż angielski i rosyjski - Centrum wolontariatu
------	--

Źródło: opracowanie własne.

Promocja wydarzeń kulturalnych

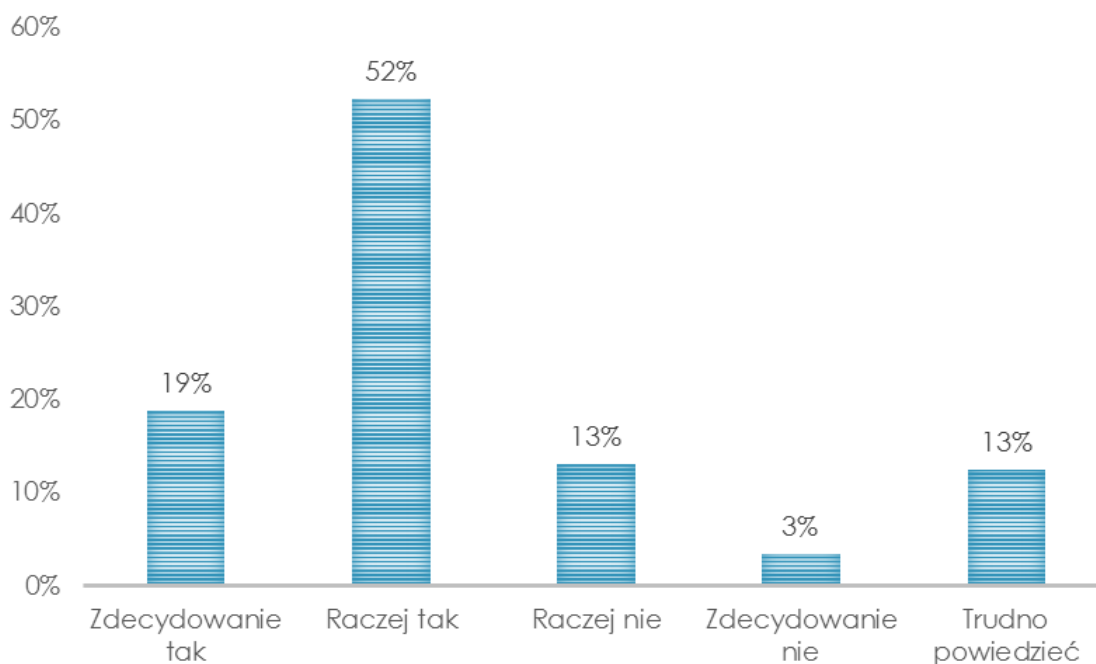
Poproszono respondentów o wskazanie, z jakich źródeł informacji o ofercie i działalności terespolskiego ośrodka kultury korzystają. Ponad połowa ankietowanych wskazała na plakaty na słupach, 39% pobiera informacje ze strony internetowej MOK, a 35% z portali społecznościowych MOK. Co trzeci badany o ofercie i działalności dowiaduje się od kogoś z rodziny lub znajomego, co czwarty z ulotki, a co piąty z ogłoszeń w kościele. Warto przy tym podkreślić, że aż 71% ankietowanych jest zdania, że MOK skutecznie reklamuje swoją ofertę (19% zdecydowanie tak, a 52% raczej tak). Odmiennego zdania co do skuteczności działań promocyjno-informacyjnych MOK jest 16% badanych. Preferencje w tym zakresie nie różnią się istotnie ze względu na płeć i wiek ankietowanych. Z informacji umieszczanych na profilu na Facebooku czy witryny internetowej równie chętnie korzystają najmłodsi (15-24 lata), jak i osoby dorosłe (wszystkie kategorie do 55 roku życia). Również plakaty na słupach mają porównywalną skuteczność oddziaływania na odbiorców bez względu na wiek i płeć.

Wykres 18. Skąd Pan/i czerpie informacje o ofercie i działalności MOK (zajęciach, usługach, wydarzeniach)?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Wykres 19. Czy zdaniem Pana/i MOK skutecznie reklamuje swoją ofertę?

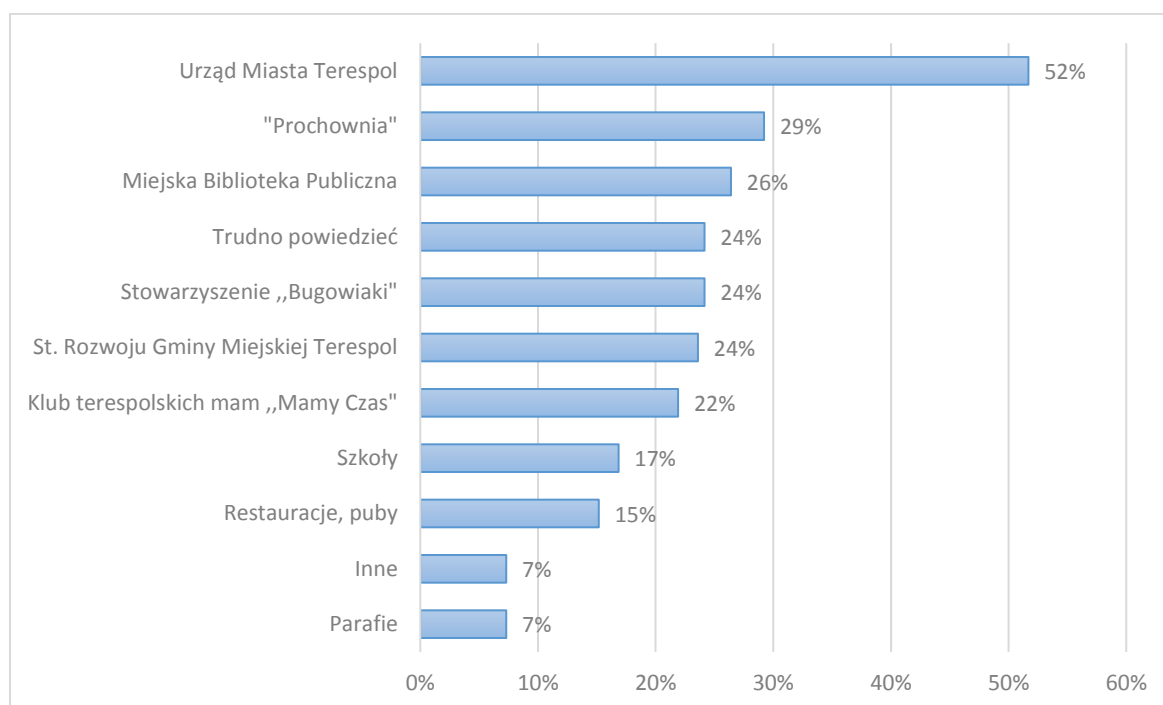
Źródło: opracowanie własne, N=176.

Pozyskane podczas badań informacje pozwalają stwierdzić, że w ostatnich latach poprawiła się komunikacja zewnętrzna MOK. Informacje o organizowanych wydarzeniach są powszechne i mieszkańcy są skutecznie powiadamiani, co jednocześnie nie przekłada się na wzrost uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

Poproszono w ankiecie badanych o wskazanie organizacji, instytucji, stowarzyszeń czy innych podmiotów, które poza MOK również mają w swojej działalności ofertę kulturalną. Co ważne było to pytanie wielokrotnego wyboru z zaproponowaną kafeterią odpowiedzi, gdzie w niektórych przypadkach była możliwość dopisania własnej. Ponad połowa pytanых wskazała na Urząd Miasta i jest to zdecydowanie najczęściej wybierana odpowiedź. Na drugim miejscu znalazło się Koło Miłośników Historii i Fortyfikacji „Prochownia” (29%), a na trzecim Miejska Biblioteka Publiczna (26%). Prawie co czwarty ankietowany miał problem ze wskazaniem takiego podmiotu i wybrał odpowiedź „trudno powiedzieć”. Więcej niż co piąty badany wybrał takie inicjatywy jak Stowarzyszenie „Bugowiaki” (24%) Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Miejskiej Terespol (24%) czy Klub Terespolskich mam „Mamy czas” (22%). Po kilkanaście procent wskazań otrzymały szkoły (17%) oraz restauracje, puby (tu szczególne miejsce na mapie życia społeczno-kulturalnego zajmuje restauracja Galeria Smaków, która użycza bezpłatnie sal na wydarzenia kulturalne organizowane przez MOK, np. Dzień Kobiet,

koncerty kameralne, przegląd poezji śpiewanej, spektakle). Uzyskane wyniki wskazują na stosunkowo dużą rozpoznawalność większości lokalnych organizacji wśród mieszkańców. Potwierdziło się to również podczas warsztatów animacyjnych, podczas których młodzież miała za zadanie wskazać potencjały miejscowości, w tym organizacje i konkretnych ludzi aktywnych w społeczności lokalnej Terespolu. Uczniowie nie mieli z tym problemów i wskazywali zarówno konkretne stowarzyszenia czy grupy nieformalne, jak też ich liderów, a także potrafili określić, czym konkretnie się one zajmują. Badanie fokusowe pozwala stwierdzić, że wspomniane organizacje i instytucje często współpracują ze sobą w codziennej działalności, udzielają sobie wsparcia. Przykład może stanowić pomoc nauczycieli w zachęcaniu uczniów do uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przez MOK (pewnego rodzaju praca animacyjna) lub współdzielenie przestrzeni przez kilka organizacji czy grup nieformalnych.

Wykres 20. Kto oprócz MOK zajmuje się w Terespolu działalnością kulturalną?

Źródło: opracowanie własne, N=178.

Wnioski i rekomendacje

Na podstawie zebranych w czasie badania danych, autorzy przygotowali listę najważniejszych, w ich przekonaniu, wniosków oraz rekomendacji. Mogą one służyć lepszemu zrozumieniu obecnej kondycji kultury w mieście Terespol, jak również wspomóc dalsze działania organizatorów lokalnej oferty kulturalnej w kierunku jej poprawy.

Wnioski	Rekomendacje
Analizując powyższe wyniki badań wyłaniają się podstawowe kwestie, które należy uznać za główny potencjał kulturotwórczy miasta. Są to: • Kompetentne kadry kultury Kadra pracująca w MOK posiada odpowiednie kwalifikacje – szkoli się, jest aktywna oraz kompetencje społeczne, skutkujące rozpoznawalnością i dobrą opinią. Przekłada się to na budowanie dobrych i silnych relacji z otoczeniem. • Zaangażowani liderzy lokalni W mieście oprócz instytucji publicznych aktywne są organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne. Ich liderzy to istotny potencjał, na którym warto budować kolejne działania społeczno-kulturalne. • Dobry poziom współpracy między inicjatywami i instytucjami, wymiana zasobów Z badania wynika, że lokalni aktywiści znają się nawzajem, współpracują, wymieniają	1. W celu wykorzystania w pełni potencjałów proponujemy udział lokalnych twórców kultury/aktywistów w organizowanych warsztatach, wizytach studyjnych, szkoleniach itp. dotyczących możliwości rozwoju kultury w oparciu o zalety środowiska przyrodniczego oraz w oparciu o elementy tradycji lokalnej i historii. 2. Zachęcamy do dalszej współpracy grup zainteresowanych w rozwoju oferty kulturalnej z placówkami edukacyjnymi, biblioteką i innymi podmiotami na terenie miasta Terespol, a także budowanie sieci szerzej na terenie województwa.

zasobami. Mogą również liczyć na współpracę z instytucjami publicznymi, w tym z Miejskim Ośrodkiem Kultury. • Trwałe imprezy i wydarzenia Terespol realizuje od lat kilka wydarzeń kulturalnych, które są rozpoznawalne zarówno wśród mieszkańców miasta, jak również gromadzą publiczność z zewnątrz. • Położenie przygraniczne Położenie przygraniczne jest potencjałem, który bezsprzecznie może być ciągle rozwijany. Służyć temu mogą również projekty i dotacje dedykowane rozwojowi współpracy transgranicznej w wielu aspektach życia (zarówno projekty infrastrukturalne jak też miękkie działania społeczno-kulturalne). • Potencjał przyrodniczy i historyczny Obszarem, którego potencjał może być nadal wykorzystywany jest przyroda okolic Terespola oraz dziedzictwo historyczne. W tej kwestii dodatkowo zachęcający jest fakt, iż historia miasta jest obecna w działaniach lokalnych wielu osób i organizacji, np. Prochowni czy Terespolskiego Studia Filmowego.	
Mieszkańcy spędzają większość czasu wolnego w przestrzeni prywatnej, spotykając się z rodziną lub znajomymi. Mając do wyboru różnorodną ofertę	1. Warto oferować możliwie szeroki wachlarz wydarzeń różnego typu, tak, by każdy chętny mieszkaniec mógł znaleźć coś interesującego dla siebie. Oferta kulturalna powinna rozwijać się

kulturalną, w większości preferują imprezy masowe – muzyczne, rozrywkowe, filmy. Generalnie frekwencja na wydarzeniach kulturalnych jest niska.	zarówno w kierunku poprawy jakości już funkcjonujących, popularnych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, jak i wprowadzania nowych form, m. in. takich, których skutkiem jest aktywizacja i edukacja kulturowa mieszkańców (np. warsztaty). Warto zadbać o ofertę dla każdej grupy wiekowej oraz zapewnić do niej równy dostęp. 2. Wydaje się, że najlepszym sposobem na sprawdzenie odbioru poszczególnych wydarzeń kulturalnych przez uczestników byłaby szczegółowa ewaluacja. Pozwoliłaby ona odpowiedzieć na pytanie o możliwe przyczyny niskiej frekwencji i w następstwie wprowadzić działania naprawcze. 3. Warto szeroko promować ofertę kulturalną w sąsiednich miejscowościach, by pozyskiwać uczestników również z sąsiednich wsi i miast.
Wyraźnie zarysowana jest potrzeba większej liczby miejsc spędzania wolnego czasu przez mieszkańców – wyrażana szczególnie przez młodzież.	Zaproponowanie mieszkańcom przestrzeni półpublicznej, w której mogliby swobodnie i bez zobowiązań spędzać swój wolny czas, spotykając się przy tym ze znajomymi mogłaby zaspokoić potrzeby mieszkańców w tej sferze jak również przełożyć się za budowanie wzajemnych więzi i relacji. Warto dążyć do tego, by takim miejscem – centrum lokalnej aktywności - był Miejski Ośrodek Kultury.
Dobrze oceniana jest działalność Miejskiego Ośrodka Kultury. Jego pracownicy są cenieni, choć dużym	1. W obliczu braków kadrowych warto podejmować działania upowszechniające wolontariat w kulturze. Przykładem mogą być

mankamentem jest szczupłość kadry animatorów. Inną barierą rozwojową jest niewystarczająca infrastruktura – brak odpowiednich pomieszczeń do zajęć artystycznych oraz dużych imprez zamkniętych (koncerty, spektakle). Dodatkową kwestią jest niewystarczające finansowanie, które ogranicza rozwój oferty.

młodzieżowi animatorzy – wolontariusze, których zadaniem będzie np. zachęcanie rówieśników do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych (rozdawania ulotek, przekonywanie).

2. Działalność kulturalna nie musi ograniczać się do zamkniętych pomieszczeń. Rekomendowane jest wykorzystanie doświadczenia pracy streetworkerów, którzy prowadzą działania animacyjne z młodzieżą na ulicach, w parkach itp. miejscach, w których gromadzi się młodzież.

3. Wobec niewystarczających zasobów finansowych na kulturę, chcąc rozwijać działania kulturalne, organizatorzy kultury muszą sięgać po zewnętrzne fundusze - samorządowe. Rekomendujemy organizację warsztatów, szkoleń itp. dotyczących zewnętrznych źródeł finansowania kultury dla NGO, grup nieformalnych. Jednocześnie warto zwrócić uwagę na dostępne środki na współpracę transgraniczną, co pomoże wykorzystać potencjał przygranicznego położenia Terespola.

4. Rekomendowane są inwestycje w zakresie infrastruktury MOK, tak by w większym stopniu umożliwiała profesjonalne działania i zwiększała możliwości wzbogacania oferty kulturalnej, np. poprzez zaadoptowanie siłowni na salę teatralną, w przyszłości zaś budowę sali widowiskowej. Bieżącym rozwiązaniem kwestii pomieszczeń do pracy animacyjnej, może być wymiana zasobów i wykorzystanie dostępnych pomieszczeń w obiektach publicznych (np. w szkołach).

W odbiorze respondentów MOK kieruje swoją ofertę w największym stopniu do dzieci w wieku szkoły podstawowej. Nie ma wystarczającej i atrakcyjnej oferty dla młodzieży, studentów i dorosłych. Dobrze oceniane są działania promocyjne MOK i kanały informowania o propozycjach kulturalnych.	1. Rekomendowane jest diagnozowanie potrzeb młodzieży, organizacja niewielkich wydarzeń integrujących środowisko młodzieżowe (warsztaty, kursy), tworzenie odpowiedniej infrastruktury (np. rekreacyjno-sportowej). 2. Działaniem włączającym młodzież i dorosłych mogą być mikrodotacje na inicjatywy włączające te grupy wiekowe jako aktywnych współtwórców kultury.
--	---